

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič à Din 2.—, do 100 vrst 250 Din, večji inserati petič vrsta 4.— Din. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljova ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upravništvo: Knafljova ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Nameravan napad na Radićevo vilo?

V Beogradu s strahom čakajo poročil o Radićevem zdravju

Straže so pregnale izpred Radićeve vile dva sumljiva neznanca. — Nervozna ugibanja o njih namerah. — Komentarji o nenadnem povratku kralja in dr. Marinkovića. — Tudi demokraciji že naglašajo potrebo spremembe režima.

— Zagreb, 7. avgusta. Nocoj okrog 2. ure zjutraj je opazila straža, ki čuva vilo Stepana Radića, med grmovjem v vrtu skritega človeka, ki se je skušal približati oknu sobe, v kateri leži Stepan Radić. Stražnik, ki je sumljivca prvi opazil, je takoj alarmiral ostale stražnike, na kar so skupno skušali neznanca ujeti. Tujec se je pognal preko ploče in zbežal v bližnji vinograd. Stražarji so oddali za njim več strelcev, na kar se je neznanec zgrudil. Vsi so mislili, da je zadet. Ko pa so prihiteli v njegovo bližino, je skočil nenadoma zopet pokonci ter zbežal dalje proti vinogradu. Istovrstno so opazili v vinogradu še drugega sumljivega tujca, ki se je skušal skriti. Kljub vsemu prizadevanju pa niso mogli ujeti nobenega.

Vest o tem nenavadnem dogodku se je bliskovito razširila po mestu. — Splošno se ugiba, kdo bi bila tujca in kaj sta nameravala. Eni mislijo, da sta morda skušala izvršiti atentat, drugi pa zopet sodijo, da sta hotela le vznemirjati straže, da bi začele streljati in da bi tako vznemirjali Radića, ki mu škoduje vsako najmanjše razburjenje. Zdravstveno stanje Stepana Radića se je nekoliko zboljšalo. Noč je pre-

bil mirno. Danes popoldne je preko Ljubljane prispel iz Monakovega prof. dr. Romberg, ki bo skupno z večerjem dopeljem dunajskim specialistom dr. Wenkebachom preiskal tekom popoldneva Stepana Radića. V Zagrebu vlada še veliko vznemirjenje, če tudi zdravniki zatrjujejo, da za Radića trenutno ni direktne nevarnosti.

— Beograd, 7. avgusta. Vesti, ki so tekom večeršnjega dneva prihajale iz Zagreba o poslabšanju zdravstvenega stanja Stepana Radića, so napravile na beogradske režimske kroge globok vtis. V zvezi s to nervozno situacijo se spravlja tudi večeršnji povratak kralja v prestolico. Tudi se govori, da je radi tega minister zunanjih del dr. Voja Marinković, ki bi bil moral že pred dnevi odpotovati v inozemstvo, odložil svoj odhod ter se je skupaj s kraljem vrnil v Beograd.

Centrumaši so se zelo zanimali za vesti iz Zagreba ter so v zvezi s kombinacijami o eventualni smrti Stepana Radića govorili o tem, da je treba sedanjo situacijo spremeniti in da ni mogoče več podpirati vlade dr. Korošca.

Zanimivo je, da so alarmantne vesti iz Zagreba učinkovale tudi na demokratski klub, ki je bil do danes najod-

ločnejši zagovornik protihrvatske politike. Demokratski poslanci so danes izjavljali, da bo tudi demokratski klub izpremenil svojo politiko ter poskušal priti v stike s KDK. V to svrhu da bi bil dobrodošel dr. Spaho, ki je v zadnjem času pri raznih prilikah očitno kazal svoje nezadovoljstvo z razvojem dogodkov v Beogradu in ki bi tudi kot prečan bil poklican, da zbliža Demokratsko zajednico s KDK.

V zemljoradniških krogih poročila o nekaki preorientaciji vladnih strank napram prečanom in KDK, zlasti pa napram Hrvatom sprejemajo zelo hladno. Zemljoradniki smatrajo, da so vse te vesti lansirane z namenom preprečitvi v slučaju katastrofe v Zagrebu eventualne nedogledne posledice v prečanskih kraljih. Tudi je značilno, da omenjajo vladni krogi izpremembo režima le v trenutkih resne nevarnosti, dočim bi morali misliti na novo politiko napram prečanom in Hrvatom tedaj, ko je bila za to najboljša prilika, to je takoj po umoru 20. junija in v sledeči vladni krizi. Dogodki od 20. junija do današnjega dne pa kažejo, da na vladni strani ni nobene uvidevnosti in da je vladnim strankam le do vladne moči in diktature nad dvema tretjinama države.

Obsodba Koroščevega režima

Na današnji seji se je naposled začela debata o vladni deklaraciji — Uničujoča kritika Joce Jovanovića

Beograd, 7. avgusta. Tudi na večeršnji popoldanski seji se je nadaljevala ostra debata o svojevrsnih predlogih KDK, ki jih je hotel predsednik odstaviti kratkoma z dnevnega reda, češ da predlagatelj niso nazvoči. Zemljoradniki so branili svoje stališče, da se mora tudi o teh predlogih razpravljati, vendar pa je vladna večina končno odobrila stališče predsednika. Nato je sledila debata o resoluciji zemljoradnikov glede zaplembe beogradskega kluba. Govorniki zemljoradniškega kluba so ostro napadli notranjega ministra dr. Korošca radi neutelejenih konfiskacij listov ter očitali, da je dal zapleniti le one liste, ki so simpatično pisali o Hrvatih in se zavzemali za pravice prečanov, dočim ni niti s prstom mignil, ko je režimsko »Jedinstvo« pozivalo javno k umoru narodnih poslancev. Dr. Korošec se je v kratkem govoru branil, češ, da je skrbel za red in mir. Vladna večina je njegovo stališče seveda odobrila in zemljoradniško resolucijo odklonila. Predsednik je sejo nato zaključil.

Današnja seja

Današnja dopoldanska seja je bila zopet zelo voharna in je potekala v ogorčenem prekanju med vladno večino in zemljoradniki, ki očitno že uvidevajo svojo napako, da so se vrnili v okrvavljeno skupščino. Le med neprestanimi viharji vladna večina na hitro rok sprejema vladne predloge, ne da bi o njih razpravljala.

Tudi današnja seja se je pričela še le z enournom zamudo ob 10., ker se je še le takrat zbral toliko poslancev, da je bil podan kvorum. Zato je izvalo sarkastične komentarje, ko se je takoj po prečitavanju zapisnika javil k besedi radikal Milan Milutinović in obnovil večeršnji predlog, naj se vsem poslanem, ki »ne delajo« odzamejo dnevnice.

»Med temi je največ vaših ljudi« so mu klicali zemljoradniki.

Po daljšem prekanju je predsednik končno debato prekinil in podal poročilo predsedstva. Med drugim je navedel, da je predložil imunitetni odbor svoje poročilo glede izročitve Puniše Radića sudišču in da bo prišlo to poročilo v razpravo takoj po debati o vladni deklaraciji.

Posl. Petijan je vložil interpelacijo na notranjega ministra glede razpisa občinskih volitev v Selcih. In interpelacijo bo minister odgovoril, ko dobi potrebne podatke.

Višarne proteste pa je izzval predlog radikalna Stojadina Pavlovića, ki se je zavzemal za spremembo skupščinskega poslovnika, tako da bi se opoziciji onemogočilo vlaganje nujnih predlogov. Zemljoradniki so ogorčeni protestirali proti taki nameri in grozili, da tudi oni zapuste Narodno skupščino. Dr. Korošec je bil v vidni zadregi ter je končno v imenu vlade odklonil nujnost.

Demokrat Dragutin Pečić je nato stavil nujni predlog glede spremembe člena 155 fi-

nančnega zakona, ki pooblašča ministra prosvete, da po lastni uvidevnosti reducira gimnazije. Svoj predlog je utemeljeval s tem, da se niso pripravile strokovne šole, ki naj bi nadomestile ukinjene srednje šole. Minister Grol je pristal na predlog, na kar ga je odobrila tudi vladna večina.

Šele nato se je pričela

debata o vladni deklaraciji

Prvi je dobil besedo klerikalec dr. H o h n e c, ki je v dolgem govoru poveljeval dr. Korošca in njegov režim, povdarjajoč, da stremi za ojačanjem države. Odločno se je izjavil proti razpustu Narodne skupščine in novim volitvam ter naglašal, da je mogoče sodelovanje z vsemi strankami tudi v tem parlamentu. Glavni del debate o vladni deklaraciji na današnji seji pa je izpolnil

govor zemljoradnika Joce Jovanovića.

ki je znan kot eden najsposobnejših srbskih diplomatov in politikov. Vsa Narodna skupščina je poslušala njegov govor z veliko pozornostjo. Joce Jovanović je med drugim izjavil:

»Ni težko kritizirati te vlade, ki je vladala Velje Vukićevića. Če samo ta ugotovitev je najostrejša kritika.«

Govornik je nato takoj prešel na zunanjo politiko in naglašal, da je dr. Marinković že 16 mesecev zunanji minister, da pa kljub svoji sposobnosti in govorniškim talentom ne more zabeležiti niti ene aktivne točke. Edina aktivna njegovega ministristva je sklenitev prijateljskega pakta s Francijo, a še ta je bil prej pripravljen. Zato bežijo naše zunanja politika tem več neuspehov. Država je na vseh krajih obdana z neprijatelji in vlada ni bila sposobna, da izboljša njen položaj. Prišel je tiranski pakt, sledila je akcija makedonstvujuščih, izvršil se je umor v Tirani, odnošaji z Italijo so se poslabšali, Grčija je odklonila obnovo prijateljske zveze, končalo se je trgovinsko pogodbo z Avstrijo. Dr. Marinković je tudi največ zakrivil, da je londonsko posojilo propadlo.

Govorec o odnošajih z Italijo je govornik izražal svoje začudenje, da vlada baš sedaj zahteva refitifikacijo nettunskih konvencij. Dejstvo, da insistira na tem po 20. juniju, je čisto navadno izzivanje vsega prečanskega naroda.

V notranji politiki je položaj še bolj žalosten. Kakšno je bilo delo vlade, se vidi po tem, da je rodilo 20. junij. Vlada si je izbrala za svojo devizo politično nestrpnost. To je dovedlo do vedno hušnih nasprotstev med vlado in opozicijo. Režim ni napravil nobenega kompromisa. Edino, kar je izvršila ta vlada, je sprejetje proračuna. A še ta je takšen, da izziva nevoljo in ogorčenje vsega naroda.

Govornik je nato prešel na žalostno vlogo Davidovićeve stranke ter naglašal, kako simpatično so vsi trenji politični krogi

pozdravljali sklepe zadnjega kongresa demokratske stranke in Davidovićevo prizadevanje, da bi prišlo v državi do reda in zakonitosti. Toda v najodločilnejšem trenutku se je Luba Davidović izneveril samemu sebi, potepal sklepe demokratskega kongresa in napravil »trdi grad«, s istim Vukićevićem, ki ga je poprej označeval za največjega ničvrednega.

Vlada dr. Korošca in režim, ki ga je uvedel dr. Korošec že kot notranji minister, je režim izživljanja Hrvatov. To se vidi zlasti iz deklaracije same, ki prikriti grozi in podpihuje borbo proti Hrvatom. »Komu naj to koristi, g. Korošec? Komu je to potrebno, da delate tako Vi kot prečan in Slovenec?« Čeda Kokanović: »To je vse samo za ministrske stolčke!«

Joce Jovanović: Vlada dr. Korošca je le poslabšana izdaja prejšnje vlade Vukićevića in Davidovića. Ničve več ne dvomi, da nosi ta vlada vso odgovornost za vse to, kar se je že zgodilo in kar se še

Moralni krivci političnih umorov

Ako bi odgovorni državniki v pravem času preprečili kujsanje k umoru, ki ne bilo krvavih žrtev v Narodni skupščini, niti bi ne bil ustreljen v Zagrebu Vlada Ristović, ki je v »Jedinstvu« neprestano hujskal k umoru.

V nedeljo je bil v Zagrebu ustreljen V. Ristović, urednik beograjskega Vukičevićevega glasila »Jedinstva«. Ni še točno ugotovljeno, zakaj je prišel v Zagreb Vlada Ristović, ki je pozival v svojem režimskem listu tako pred krvavim dogodkom 20. junija v Narodni skupščini kakor tudi pozneje k umoru S. Radića in S. Pribečevića. Prišel je v soboto zjutraj v Zagreb in v nedeljo dopoldne se je vršila na Markovem trgu na prostem bila za ozdravljenje S. Radića, za katero je bila napovedana tudi udeležba vodstva KDK.

Preden je padel Ristović, zadet od revolverskih strelcev na Jelačićevem trgu, je še govoril detektivu, ki ga je spremljal, da mu ni žal njegovega pisanja v »Jedinstvu«, da je treba ubiti Radića in Pribečevića in da je to treba tudi zares storiti.

Ustrelil je Ristovića neki železniški ključavničarski delavec, ki ga je videl potovati v Zagreb in ki je sklenil, da ga ubije, ker je domneval, da prihaja v Zagreb izvršiti to, kar je proglasil v svojem listu za potrebno delo, to je »odstraniti« Radića in Pribečevića.

Beograjsko režimsko »Jedinstvo« je v nedeljo popoldne poročalo o krvavem dogodku pod naslovom »Svetozar Pribečević ubit v Zagrebu Vlado Ristović«. Beograjska policija je list vendar enkrat zaplenila.

Mnenja smo, da bi ne prišlo do umora hrvatskih poslancev v Narodni skupščini 20. junija in da bi ne prišlo do prelivanja krvi na zagrebških ulicah niti po dogodkih v Nar. skupščini niti v nedeljo, ako bi ministri policije dr. Korošec ob pravem času vršili svojo dolžnost ter preprečili hujskanje k umoru v režimskem listu »Jedinstvu« že pred mesec.

Ako bi »Jedinstvo« ne hujskalo k umoru, bi ne padla v Narodni skupščini Pavle Radić in dr. Gjuro Basariček, bi ne padla na zagrebških ulicah tri mlade žrtve izmed manifestantov, ki so demonstrirali proti zločinu v Narodni skupščini, ter bi tudi sedaj Vlada Ristović ne plačal z življenjem hujskajočega pisanja svojega lista.

Kljub zgražanju vseh civiliziranih ljudi minister policije dr. Korošec ni zaplenil

»Jedinstva« zaradi njegovega pozivanja k umoru in posledica zanemarjanja teh dolžnosti so bili umori. Šele sedaj, ko je padel, zadet od revolverskih krogel, Vlada Ristović sam, je dal zapleteni minister policije dr. Korošec list »Jedinstvo«, ki je kljub vsemu nadaljeval s hujskanjem proti Pribečeviću in ostalim voditeljem KDK.

Kotika je razlika med voditelji KDK in predstavniki sedanega hegemonističnega režima v Beogradu! Ko sta padla v Narodni skupščini hrvatska poslanca Pavle Radić in dr. Gjuro Basariček, ter so bili trije drugi hrvatski zastopniki težko ranjeni, je vodstvo KDK izdalo poziv na narod, naj ohrani mirno kri in disciplinarnost, dočim je »Jedinstvo« hujskalo nadalje k umoru. In ko je v nedeljo padel V. Ristović v Zagrebu, je vodstvo KDK zopet izdalo poziv na zagrebško prebivalstvo, naj ohrani mirno kri, naj se ne pusti od nikogar izzivati in naj varuje disciplinarnost, dočim je »Jedinstvo« zopet hujskalo proti Pribečeviću.

Vodstvo KDK je storilo vse, kar je bilo v njegovi moči za pomirjenje naroda, beograjski hegemonisti pa so se še nadalje razpaljevali strasti in hočejo delati to še naprej, kakor kažejo vsi znaki.

Obračunavanje z orožjem v politiki ne more voditi do ozdravljenja političnih razmer. Tudi večerjanje umor v Zagrebu odločno obsojamo, čeprav ne vemo, kaksi nameni so pripeljali Vlado Ristovića v Zagreb. Pokret za poštenje in enakopravnost v državi in borba proti velerbskemu hegemonizmu sta preveč elementarna in preveč sveta, da bi rabila take akcije posameznikov. Delo kakoršnega je izvršil železničar Sinić, to borbo samo ovira in ji škoduje. Pribiti pa moramo, da nosi tudi za zagrebški umor moralno krivdo in odgovornost oni nesrečni režim, ki ni preprečil, da so Puniše Radić in Vlade Ristović hodili okrog z orožjem in grozili z umorom vsem, ki niso priznali hegemonizma beograjske taršije.

Ali se bodo odgovorni ljudem v naši državi odprle oči še o pravem času, da bodo videli prave potrebe države? Podaljšanje sedanega stanja peha državo v vedno večjo nesrečo, o čemer priča tudi večerjanje umor na Jelačićevem trgu v Zagrebu.

Pisane zgodbe iz naših krajev

Narednik ubil kapitana. — Dva velika požara v Bosni. — Samomor brivca s plinom. — Smrt veleposelnika pri kopanju. — Težka avtomobilska nesreča. — Za 40 Din 5 let ječe

Včeraj popoldne se je v sobi adjutanta 2. pešpolka kraljeve garde v kasimigdanskim vojašnici v Beogradu kapitan Milana Dodića nenadoma pojavil narednik Zivko Belanović. Izročil je kapitanu listek. Ko ga je ta hotel prebrati je narednik potegnil iz žepa vojaški revolver in oddal na kapitana tri strele, ki so vsi zadeli. Kapitan Dodić se je zgrudil na mestu mrtev na tla. Belanović je takoj pobegnil iz sobe, sledil mu je pa narednik Stefanović. Napadalec je uvidel, da ne bo mogel pobegniti, zato se je nemudoma obrnil in oddal tudi na Stefanovića en strel. Stefanović je ranjen obstal, dočim je Belanović odhitel v svojo sobo in se zaklenil. Čez nekaj minut so začuli iz njegove sobe več zaporednih strelcev. Ko so vdrl v sobo, so ga našli že mrtvega. Kot vzrok dejanja navajajo dejstvo, da je moral Belanović pred kratkim na raport po zapovedi kapitana Dodića in je bil kaznovan s 14dnevni zaporom.

Kakor poročajo iz Zgornjega Vakufa, je v nedeljo dopoldne izbruhnil v bližnjih gozdovih velik požar, ki je v kratkem zavzel ogromne dimenzije. Čeprav je bilo vse okoliško prebivalstvo takoj alarmirano in je pričelo nemudoma z gašenjem, je bil ves napor zaman. Na pomoč je bilo poklicano vojaštvo, ki je še tokom noči v večjih oddelkih prislo na kraj požara. Ognja se še ni posrečilo lokalizirati, kaj šele pogasiti. Sredi gozdov pri Foči se nahaja ogromno lesno skladišče trvdke »Vardar«. V nedeljo je v skladišču nenadoma izbruhnil požar, ki je kljub takojšnji velikopotezni gasilni akciji uničil velike množine lesa, in sicer nad 1400 kubičnih metrov obdelanega lesa v vrednosti nad 100.000 Din. S pomočjo delavcev in kmetov je bil ogenj včeraj pogasjen. Kako je požar nastal, ni znano.

V Osijeku je imel v Zupanijski ulici 49letni brivski mojster Dragutin Epler svoj brivski lokal. Zadnje čase je radi občutne konkurence začel v težke denarne težave, iz katerih si ni znal pomagati. Bil je zelo zadolžen in ker so ga upniki s svojimi terjatvami neprestano nadlegovali, je sklenil da se s samomorom reši vseh nadlog. V nedeljo dopoldne je prišel v svoj lokal, kjer je uredil in pospravil orodje in orodje, nato pa je odšel v svoje stanovanje kraj brivnice. Vrata je za seboj zaklenil, kar je opazil slučajno na cesti se nahajajoči policijski stražnik. Čez dvi dve uri je prišel stražnik pri svojem službenem obhodu zopet mimo brivnice in je zaslišal iz nje slabotno stokanje. S pomočjo dveh delavcev je vdrl v lokal, kjer je našel brivca zastupljenega s svetilnim plinom, s katerim je bila soba prenapolnjena. Samomorilec je zapustil ženo in dva nepreskrbljena otroka.

V nedeljo popoldne je na tragičen način končal svoje življenje bogat starček Vaso Muečević veleposelnik iz Osijeka. Ker je bila v nedeljo vročina v mestu neznosna, se je Muečević po kosilu odločil, da se gre ohladiti v kopalnico ob Dravi. Ko se je slekel, je odšel na stopnice, ki vodijo v odprto strugo Drave. Ravno, ko je stopil na zadnjo stopnico, kjer se je hotel solnčiti, ga je hipoma zadela kap in je starček brez glasu izginil v dravskih valovih. Kljub takojšnemu iskanju številnih plavalcev in potapljalcev se trupla ni posrečilo najti. Muečević je bil v Osijeku splošno znan in priljubljen.

Včeraj zjutraj sta se na paši v vasi Markuševci pri Sremski Mitrovici sporekla in kmalu nato tudi spopadla pastirja Pavel Glinić in Nikola Skrbić. Pastirja sta pasla vsak svojo čredo svinj, med katero sta imela vsak tudi svojo gajmerjasa. Svinje so se pasle na isti njivi in je razumljivo, da sta se merjasca radi ljubosumnosti in nadvlade med seboj neprestano napadala in krala. Glinićev merjasec je bil slabotnejši in je vedno podlegel Skrbićevemu. Zato je Glinić zagrozil Skrbiću, da bo njegovega merjasca kar zaklal, če ne bo dal miru. Skrbićev merjasec je pa Glinićevu namero očividno slutil in se mu je vedno pravčasno umaknil. Ker ni mogel ubiti merjasca, je Glinić sklenil ubiti njegovega pastirja Skrbića. Odšel je domov po velik kuhinjski nož in je po svojem povratku na njivo pričel preprič s Skrbićem. Med prepričom je Glinić nenadoma potegnil nož iz srajce in je svojega nasprotnika zabodel naravnost v srce. Orožnikom se je pustil mirno in brez vsakega odpora aretirati in ukladiti.

V noči od nedelje na ponedeljek se je v neposredni bližini Slavonskega Broda pripetila težka avtomobilska nesreča, ki je zahtevala dve žrtvi. V nedeljo sta napravila namestnik generalnega ravnatelja brodske tovarne vagonov in mostov Zoltan Herz s svojo soprogo in pa ravnatelj tovarne kovinskih izdelkov »Jugometal« v Brodu Györfy z gospodično Suzano Schwalb avtomobilski izlet v slavonske vinske gorice. Avto je šofiral ravnatelj Herz sam. Okrog polnoči so se vračali izletniki po glavni cesti v Brod. Nekaj kilometrov pred mestom se je pa avtomobil pred nekimi mostičkom prevrnil v občestni jarek in pokopal potnike pod seboj. Pri padcu s ceste v jarek sta oba ravnatelja, ki sta sedela na sprednjih sedežih, obležala na mestu mrtva z razbitima lobanjama, dočim sta obe dami odnesli le lažje poškodbe. Vzrok nesreče še ni pojasnjen.

V Zagrebu je bila včeraj izrečena obsodba nad mladim čevljarim pomočnikom Simonom Suldinom, ki je nedavno oropal delavca Stefana Dolčeca

za 40 Din. Posesnik Jakovac ima v zagrebškem predmestju Salata svoj vinograd. Ker so mu neznan tatovi kradli ponoči kolle iz vinograda, je najel delavca Franca Ulanca in Stefana Dolčeca, da sta ponoči pazila v vinogradu. Nekega večera sta se splazila čez ograjo vinograda dva mladeniča, katerih eden je bil obtoženec, ki je bil oborožen s samokresom. Dočim je njegov tovariš takoj pobegnil, je on potegnil samokres in zahteval od Dolčeca denar. Ta mu je res ves prestrašen izročil 40 Din. Policija je roparja kmalu izsledila in včeraj se je vršila pred zagrebškim sodiščem razprava. Suldin je bil zaradi hudodelstva ropa obsojen na 5 let težke ječe.

Naši Sokoli v Amsterdamu

Amsterdam, 4. avgusta.

V petek zvečer so dospeli jugoslovanski Sokoli, ki se udeležijo olimpijskih te

Dnevne vesti.

— Svetozar Pribečević na Bledu. S smučnim brzovalcem se je peljal skozi Ljubljano na Bled predsednik KDK Svetozar Pribečević. Na Bledu ostane dalj časa kot gost narodnega poslanca gosp. dr. Shvogla.

— Pomagajmo nesrečnim žrtvam požara! Včeraj smo poročali o katastrofalnem požaru v Gorenjem jezeru pri Čerknici, ki je uničil celo vas in spravil na beraško palico vse njene prebivalce. Nepopisna je beda, ki se zavladala med pogorelci, kajti požar jim je uničil vse, kar so si s težkim delom pridobili. Prebivalci uničene vasi so ostali brez strehe in brez najnujnejših življenjskih potrebščin. Dolžnost države in občinskega odbora je, da tem nesrečnim nemudoma priskočita na pomoč, toda iz prakse vemo, da so vsi pogorelci v veliki meri navezani tudi na usmiljena srca, kajti podpora od države in samoupravne oblasti pride navadno zelo pozno in nikoli v tako izdatni meri, da bi odpravila bedo. Zato apeliramo na usmiljena srca, naj se spomnijo nesrečnih pogorelcev in jim po svojih močeh priskočijo na pomoč. Vsi čutimo posledice težke gospodarske krize in malo je med nami takih, ki bi razpolagali z denarjem, toda kljub temu je naša dolžnost spomniti se bližnjega v nesreči in mu vsaj s skromnim prispevkom olajšati gorje. Prva se je spomnila nesrečnega prebivalstva vasi Gorenje jezero ga. D. Černe, ki je darovala 10 Din. To je skromen prispevek, ki pa priča o globoki srčni kulturi in ljubezni do bližnjega. Prepričani smo, da bo naša plemenita gosa mnogo posnemalcev. Prispevke za nesrečne pogorelce sprejema upravništvo našega lista. Imena darovalcev bomo objavljali.

— Sprejem gojenk v kmetijsko - gospodinsko šolo Kmetijske družbe za Slovenijo v Ljubljani. S 1. oktobrom 1928 se odpre 27. tečaj gospodinske šole, ki bo trajal 11 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čč. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Poljanah v Ljubljani. Pouk zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično kuhanje, šivanje (ročno in strojno), pranje, likanje, živinoreja, mlekarstvo, vrtnarstvo itd. Gojenke se vežbajo v gospodinskem knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in bolno živino. Tista, ki bo sprejeta v zavod, plača mesečno za hrano, stanovanje, razsvetljavo, to je sploh za vse 450 Din, za pouk pa bo velesojmu priključena jubilejna Kmetijska šola. Po možnosti naslednje obleko in perilo: vsaj eno nedeljsko obleko, dve obleki za delo, dva para čevljev, en par vrtnih čevljev, nekaj belih in barvnih jopic za pomoči, tri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, štiri srajce, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcov, štiri kuhinjske in dva navadna predpasnika. Nadalje perilo za posteljo: dva para rjuh in štiri prevleke za blazine, 4 brisače, 4 serviete in jedilni pribor (žlica, vilice, nož). Če ima katera več obleke, jo tudi lahko vzame s seboj. Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinsko šolo, morajo: 1. dovršiti 16. leto; 2. znati čitati, pisati in računati (zadnje šolsko izpričevalo); 3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave; 4. navesti kakšnega stanu so starši in kakšen je njih doseganji glavni poklic; 5. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da zanje plačajo vse stroške šolanja; 6. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. S temi podatki in potrebnimi prilagami opremljene, lastno-ročno pisane, neokropane prošnje za sprejem naj se vpošljejo vsaj do 1. septembra 1928 Kmetijski družbi za Slovenijo v Ljubljani. Pri sprejemu deklet v gospodinsko šolo se bo ohranilo po možnosti na prošilke iz vseh slovenskih pokrajin.

— Javna kopalnica in okrožni urad za zavarovanje delavcev. Prielosi: Uprave mest in trgov ter tudi večjih industrijskih krajev posvečajo javnemu zdravstvu vedno skrbnejšo pažnjo. V okviru tega udeleženja polagajo posebno pažnjo na graditve ali preureditve javnih kopalnic. Pri izvajanju teh akcij se občinske uprave obračajo na okrožni urad s prošnjo za sodelovanje in obliki večje ali manjše denarne podpore. Kakor urad ceni važnost telesne snage in higijene kot učinkovito preventivno sredstvo, vendar pa urad pri takih akcijah ne more sodelovati, pred vsem za to ne, ker nima finančnih sredstev, dalje ker je v prvi vrsti dolžan skrbeti za kurativne zdravstvene naprave, kakor so fizikalna zdravilišča in podobno. V kolikor pa bi uradu sredstva dopuščala, da se more udeleževati tudi na polju preventivnega zavarovanja, pa mora tako delo osredotočiti predvsem in postopoma le na večja delavska središča, kakor so Maribor, Celje, Kranj, itd.

— Vprašanje ureditve telefonskega prometa v naši državi in s tem v zvezi nabava medkrajevnih telefonskih kablov in telefonskih central se nahaja pred definitivno rešitvijo. Da bi se to vprašanje pravilneje rešilo, se obrača minister pošte in brzojav na dr. Kujundžič na gospodarske zbornice in na vse časopise, da izvolijo poslati svoje predstavnike in generalnemu direktorju ministrstva pošte in brzojav do konca tega tedna, kjer bodo lahko pregledali vse elaborat v tej zadevi in prešli vsa potrebna pojasnila. Minister Kujundžič želi slišati preden bo predložil to zadevo v definitivno rešitev ministrskemu svetu, eventualno kritiko zainteresiranih krogov naše javnosti.

— Posetniki jenskega velesejma. «Ljubljana v jeseni» od 2. do 10. septembra imajo, če so v posesti sejemske legitimacije za Din 30, pravico do polovične voznine v obe smeri. Pri odhodu dajo na domači postaji žigosati legitimacijo in ku-

pijo celo vozno karto. S to se potem brezplačno vozijo nazaj. Zato se karte ne sme oddati vratarjem na ljubljanskih kolodvorih. Ob vstopu na velesejem se vsakemu potrdi, da je v resnici obiskal prireditelje. Železniški popust je dovolila posetnikom ljubljanskega velesejma tudi Avstrija in Češkoslovaška, kjer bo mnogo odziva, saj bo velesejemu priključena jubilejna Kmetijska razstava, že sama po sebi pravi kmetijski velesejem. Če v vašem okraju legitimacij ne bi bilo dobiti, jih zahtevajte naravnost od urada velesejma v Ljubljani.

— 20letnica Narodno - strokovne zveze. Letos potече dvajset let, odkar so si narodno zavedni delavci ustanovili svojo strokovno organizacijo. Leta 1907. so si ustanovili delavci v Trstu Narodno delavsko organizacijo. Leto dni pozneje so jim ljubljanski delavci sledili in si ustanovili enako organizacijo. Izvrševalni odbor Narodno-strokovne zveze je sklenil proslaviti to pomembno obletnico s kongresom narodnega delavstva, ki se bo vršil 9. septembra v Ljubljani. Podroben spored cele proslave bomo priobčili pozneje. Danes opozarjamo na to izredno slavo našega narodnega delavstva vsa narodna društva in napredno javnost, predvsem vse narodno zavedno delavstvo.

— Mednarodni velesejem v Bratislavi se vrši od 28. avgusta do 2. septembra t. l. Legitimacije za obisk s pravico do znižane voznine se dobe v uradu ljubljanskega velesejma po Din 30.

— Za odpravo I. razreda na železnih. V beograjskem »Trgovinskem glasniku« je izšel članek, v katerem se pisec zavzema za odpravo I. razreda na železnih, v katerem se vozijo večinoma samo zastojkarji. Mnoge države, med njimi tudi Nemčija, so že opustile vagon I. razreda. Pisec omenjenega članka predlaga, naj bi železniška uprava uvedla dva razreda, poleg tega pa še nekaj podrazred, v katerem bi se vozili siromašnejši potniki po znižanih cenah. Na ta način bi železnica povečala svoje dohodek in imela več potnikov, nego jih ima sedaj.

— Letošnja sadna letina ne obeta obilo sadu. Jabolk, hrušk, češpelj in orehovo bo Gorenjskem napram lanskemu letinu malo, malo več bo pridelek po Dolenjskem, kjer so se precej obnesle marelice. Grozdje in breskve kažejo lepo. Ponekod je škodovala spomladni slana, ponekod pa toča. Tako se glase poročila s kmetov.

— Ciri - Metodove podružnice, zlasti moške, opozarjamo, da je sedaj glavna sezija za keglanje. Prosim, da se, kjer je le mogoče, priredi keglanje na dobivke v korist Ciri - Metodove družbe po pravih, katere so prejela podružnice. Nov vir dohodkov bi imela družba, ako bi podružnice vpeljale to zabavno in dobičkanosno igro.

— Nezelro in črvice sadja. Pišejo nam: Vsako leto se pojavlja med mladino v mestih kakor po deželi — griza! Pa ni čuda! Po vrtovih sedaj sadje pri nas stoprav dozoreva, ali razni lakomni paglavci ne morejo počakati, da bi sadje dozorelo, marveč ga trgajo in klatijo. Še čisto zeleno z drevia in ga s slastjo jedo. Kar ga je pa popadalo z dreves, je za črvice in istotako neuporabno. Da preti radi uživanja nezrelega sadja otrokom griza, je umevno. Mnogo nezrelega in črvicega sadja pa pride tudi s kmetov na trg, kar je kaznjivo. Starši in tržni organi naj store tu svojo dolžnost, dokler je čas!

— Smrtina kosa med ameriškim Slovenci. Dne 12. julija je umrla v Clevelandu Slovenka Agneza Vertin, rojena leta 1858. V Doblčin pri Črnomlju. — V kraju Ely, država Minnesota, je preminul Janez Prijatelj, po domače Sinovec, doma iz Ribnice. Star je bil 63 let, v Ameriki je bival 38 let. Kap ga je zadela 7. julija, ko je prišel z dela domov.

— Vreme. Včeraj je kazalo, da dobimo deževno vreme, toda že v opoldanskem urah je nehalo deževati in proti večerji se je začelo na severu jasiti. Ponoči je bilo nebo zopet jasno in tako se moramo zadovoljiti s pohljevnim dežjem, ki je komaj za prvo silo namočil izsušeno zemljo. Barometer je že včeraj, zlasti pa danes znatno poskočil in obeta se nam zopet nekaj dni stanovito lepo vreme. Danes jutraj je kazal barometer v Ljubljani 786 mm, temperatura je znašala 12 stopinj. Včeraj je bilo jasno samo v Skopju in Dubrovniku, povsod drugod pa več ali manj oblačno. Strahovita vročina je vladala včeraj v Skopju in v Beogradu, kjer je dosegla temperatura letošnji rekord. V Skopju so imeli 40, v Beogradu pa 39 stopinj. Lahko si mislimo, kako so se ljudje na soncu pekli, kajti pri nas si tako strahovite vročine niti misliti ne moremo. V Dubrovniku je bilo 33, v Splitu 32, v Mariboru 28, v Zagrebu 20, v Ljubljani 18 stopinj.

— Pustolovka Elza pod ključem. Pred dnevi smo poročali o pustolovčinah črnokote Tončke. Pravzaprav ji je ime Elza. Včeraj je policija napravila konec njenim številnim avanturam, o katerih smo kratko že poročali. Elza je bila včeraj aretirana in jo je policija po zaslišanju izročila sodišču. Register njenih sleparij in nepoštenih manipulacij je zelo bogat, številno žrtev zelo veliko. Zato bo elegantna Elza delala pokoro v zaporu.

— Smrtina kosa. Včeraj je preminula v Ljubljani splošno znana in priljubljena

Edgar Wallace:

TRIJE PRAVIČNIKI

ROMAN.

»Odkod ste dobili izraz »opravljanje takih poslov?« Če mislite, da se vse življenje pečam s tem, da pazim na dekleta, ste nekoliko v zmoti. Ali vas je strah?»

»Prav za prav ne.«

»Da sem jaz na vašem mestu, bi se bala.« je priznala Johana. »Ali vas bo motilo, če vzamem kondenzirano mleko? Drugega nimam na razpolago. Da, jaz na vašem mestu bi se trepetaje skrila pod mizo, ker mi je o Oberzohnu marsikaj znanega.«

»Če bi jaz bila Oberzohn,« je og-njevitno odvrnila Mirabela, »bi se skrila v globoko luknjo, kjer bi mi »Stirje pravičniki« ne mogli do živga.«

»Stirje pravičniki,« je prezirljivo po-novila deklica. »Ali so to tisti ljudje, ki so Gurthra pretepli?»

Mirabela ni o tem ničesar čula, ven-dar ji je z migom glave dala vedeti, da se ji kaj takega ne bi zdelo baš nemo-goče.

»Res? Ali Gurthra tudi ve, da so ti ljudje vaši prijatelji?« je vprašala po-membno.

»Ne vem, kdo je Gurthra.«

»To je oni gospod, ki je zadnjič ple-sal z vami, lord... pozabila sem že, kako so ga tedaj imenovali. A če on to ve, boste imeli opravka z dvema člo-vekom, s katerima morate biti skrajno previdni. Monty je na pol nor, to Monty vedno poudarja. On je morfinist ali kokainist. In so časi, ko ni na njem nič človeškega, ko je nizkotna živina, kr-volečna volk. Njega me je strah. Pri-znam odkrito. V ostale »Stirje pravič-nikov« vobče ni,« je rekla Johana. »Že več let so le še trije. Enega izmed njih so ubili v Bordeauxu. To je mesto, kjer bi ne hotela biti pokopana,« je ne-spoštljivo dodala Johana.

Nastal je premor. Johana je odprla neprodušno škatljo in vzela iz nje maj-hen kos pogache; postavila jo je na mizo in jo je razrezala na tanke plošče.

»Kaki ljudje so to?«

Johana se očividno ni mogla iznebiti misli na može s Curzonove ceste.

»Monty pravi, da je vse skupaj bluf,« je povzela. »Toda ne verjamem prav, da Monty govori kakor misli. On se ta-ko zelo boji, da mi je rekel, naj grem k njim in govorim z njimi — zato, ker so mu tako ukazali. In to Montyju ni prav nič podobno. Ubijali so ljudi, kaj ne?«

Mirabela je prikimala.

»In so bili oproščeni?« je vprašala Johana. »Morajo pa že biti premeteni!« Johana je bila vzhvičena.

»Odkod imajo neki toliko denarja?« je vprašala dalje.

O denarju je Johana zmerom rada govorila.

Ko ji je deklica razložila, se ni mo-gla dovolj načuditi. Da so ubijali in so se vendarle odtegnili kazni, je bilo ču-dovito. Da so imeli milijone, jih je v njenih očeh povzdignilo v izredne ljudi.

»Tu vas ne bodo nikoli našli,« je me-nila Johana. »Živa duša ne ve za te kle-ti. Časih je tukaj delalo osem ljudi — sortirali so opičje kože. Vsi so danes že mrtvi. Monty misli, da se je starec

ukvarjal z idejo, da bi sezidal tvornico za kolomazh.«

»Tvornico za kolomazh? Kaj je to?« je osupla vprašala Mirabela.

»Delavnica za ponarejanje denarja! Ne angleškega, temveč onega s konti-nenta. Tega se je hotel lotiti tedaj, ka-dar bi posli začeli iti prav posebno sla-bo. Toda sedaj — sedaj ko ste vi tu, nihče več ne misli na kaj takega.«

Mirabela je odložila taso.

»Ali hoče mar iz mene iztisniti de-nar?« je vprašala. Mirabela se je s si-lo premagovala, da se ni glasno zasmela.

»O tem sem trdno uverjen.«

Tudi Johana je bila o tem uverjena; iz njenega glasu se je moglo jasno raz-brati. Mirabela je sedla na posteljo; pre-več je bila osupla, da bi mogla priti do besede. Njen finančni položaj ni bil ni-kaka skrivnost. Imela je delež, ki je bil dovolj velik, da ji je donajal majhno letno rento, skupaj z donosi farne pa si je znala tako urediti, da se je ravno skromno preživela. Lani je bila slaba letina; zato je tudi šla v London v službo. Tudi Alma je imela majhno rento; farma je bila last Mirabele; ra-zen teh dohodkov pa ni imela ničesar.

Niti ni videla nikake možnosti, da bi mogla kje kaj podedovati. Njen pokoj-ni oče je bil razmeroma siromašen in pri njegovih mnogoštevilnih študijskih potovanjih križem sveta so ga podpira-le razne znanstvene družbe, katerih član je bil. Dobiček, ki bi mu ga bile vrgle njegove literarne objave, ni pri-hajal v poštev; njegove knjige so le ma-lo kupovali. Poznala je svoje prednike sedem generacij nazaj; poznala je stri-ce in tete, a med njimi ni bilo nikogar, ki bi bil — kakor se čita v romanih — odšel v Ameriko, kjer bi si bil nabral ogromnih bogastev.

»Stvar je vendar smešna,« je rekla. »Jaz nimam nikakega denarja. Če Ober-zohn misli, da bo za mene dobil kako odkupnino, se moti; dobil ne bo niti sto funtov.«

»Odkupnino?« je vprašala Johana. »Ne razumem vas, tu vam ne morem slediti. Toda bogati ste, to vam jaz po-vem. Monty pravi tako in če Monty reče... mene gotovo ne bi nalagal.«

Mirabela se je zavzela. Zdelo se ji je skoro nemogoče, da bi bil mož Ober-zohnovega razuma, človek, ki si je mo-ral povsod znati poiskati informacije, v taki zmoti. Toda Johana se ni šalila, to se ji je videlo na obrazu.

»Najbrž so me zamenjali s katero drugo osebo,« je rekla Mirabela, ali Jo-hana ji ni odgovorila. Prisluskovala je in njene oči so se upirale v železna vrata, ki so delila njeno spalnico od ostalega dela kleti. Začula je bila, da je nekdo privzdignil loputnico, in sedaj je slišala korake, ki so prihajali po stop-nicah.

Mirabela je vstala, ko je Oberzohn vstopil. Imel je na sebi črn spalni su-nič, spalna čepica mu je sedela malone na tilniku, njegovi umazani škornji pa so skoro vzbudili Mirabelin grohot.

Oberzohn se je leseno priklonil. »Ali ste dobro spali, milostiva gos-podična?« je vprašal, prijel Mirabelo za roko in jo na njeno neizmerno začu-denje poljubil.

Najstrašnejša tragedija polarnih krajev

L. 1845 se je napotil v polarne kraje angleški admiral Franklin z dvema ladjama, na katerih je bilo 23 častnikov in 111 mornarjev. — Vsi udeleženci te ekspedicije so našli v večnem ledu strašno smrt.

Udeleženci Nobilove ekspedicije so zdaj doma, in da ni bilo tragične Malm-greenove smrti, da ni sledu izginil znameniti polarni raziskovalec Amund-sen in da ni izgubljena vsaka nada na rešitev Alessandrinijeve skupine, bi lahko rekli, da je končala ta polarna ekspedicija razmeroma srečno. V zvezi z zadnjo ekspedicijo na severni tečaj bo zanimivo spomniti se prve velike ekspedicije v ledene pustinje severnega Ledenege morja, ki bo zabeležena v zgodovini kot ena največjih polarnih tragedij. Med vsemi polarnimi ekspedi-cijami je zadela najstrašnejša usoda an-gleško Franklinovo ekspedicijo koncem prve polovice preteklega stoletja.

Polarne ekspedicije niso imele ved-no za cilj severni ali magnetični tečaj. V preteklem stoletju so bili raziskovalci polarnih krajev bolj praktični in so skušali v prvi vrsti najti direktno pot iz Atlantskega v Tih ocean severno od ameriške celine, obenem jih je pa zani-malo, bi li bilo mogoče pluti nad sever-no Evropo in Sibirijo skozi Behringovo morsk ožino. Drugo morsk pot je odkril l. 1878 brez najmanjše nezdgoe slavni švedski polarni raziskovalec Adolf Nordenskjöld, iskanje prve poti v severozapadni smeri je pa zahtevalo težke žrtve. To pot so skušali odkriti l. 1840 Angličji in Američani. Angleški ad-miral sir John Franklin, ki se je udeležil mnogih pomorskih bitk in ekspedici-jih, ki je raziskal vso severno ameriško obalo vzhodno od Behringove ožine, je napol vse sile, da postane vodja te velike in nevarne ekspedicije. Ko se je zglasil pri prvem lordu admiraltete, ki je imel odločilno besedo, se je lord branil sprejeti njegovo ponudbo, češ da je Franklin prestar. Franklin je samo-zvestno odgovoril, da je star šele 59 let in da čuti v sebi dovolj moči za vod-stvo ekspedicije.

S tem je bila zadeva urejena in Fran-klín je postal glavni vodja ekspedicije. Dve ladiji »Erebus« in »Terror« sta bili opremljeni z malimi parnimi stroji, ka-kršnih polarne ekspedicije dotlej niso poznale. Franklin je vzel s seboj živil za tri leta. Izbral si je najspretnjše mornariške častnike in mornarje, ker se je dobro zavedal, da ga čaka težka na-loga. Na obeh ladjah je bilo 23 častni-kov in 111 mož posadke. »Erebus« je bil pod poveljstvom Franklina, »Terror« pa pod poveljstvom kapitana Crozierja. Ladiji sta zapustili Anglijo 19. maja 1845 in odpluli med Grenlandijo in Baffinovo zemljo proti severu. Čez 10 dni sta se ustavili pri otoku Disco na zapadni obali Grenlandije. Tu sta naleteli na drugo angleško ladijo, čije kapitan je samo-zvestno izjavil, da se vrne v domovi-no skozi Behringovo ožino, ovenčan s slavo. Z otoka Disco je poslalo moštvo tudi zadnjo pošto in je navedlo kot najbližnji naslov Kamčatski odnosno Panamo. Vsi so bili prepričani, da se vrnejo najpozneje čez leto dni v An-glijo.

26. julija je videla obe angleški ladiji posadka ribiške ladje na poti skozi Baf-

finovo ožino. Od tega dne je sprejela severna sfinga to najnesrečnejšo polar-no ekspedicijo v svoje naročje in jo za-vila v večno temo. Vse, kar vemo, o nji, so samo neznatni odlomki strahovite tragedije in še te so odkrile čez mnogo let rešilne ekspedicije, ki so našle ostanke ekspedicije in nekaj zapiskov, skritih v kupu kamenja. Deloma po teh zapiskih, deloma pa iz pripovedovanja Eskimov je dobil svet šele čez mnogo let približno sliko katastrofe Franklino-ve ekspedicije.

Obe ladiji sta obtičali med dvema otokoma med ogromnimi ledenimi go-rami in sta morali prezimovati. Nihče ne ve, kako je posadka preživljala dol-ga zimska noč. Vsi hrički bližnjih otokov so bili pokriti z večnim snegom. Posadka je bila kljub mrazu dobre vo-lje, kajti do neznane obale na severo-zapadu je bilo samo še 42 milj. Ko se je poletel led staljal, sta ladiji odpluli proti severozapadu. Na otoku so pokopali tri mornarje in jim postavili skromen spo-menik, ki ga je našla čez pet let rešilna ekspedicija. To je edini dokaz, da je Franklin na tem kraju prezimoval.

Na jugu morja ni več pokrival led, na v